

Per gedode rat: 100 euro

Enkele jaren geleden werden jaarlijks nog meer dan 300 duizend dieren gedood. Jaarlijks zijn de waterschappen 30 miljoen euro kwijt aan de muskusratbestrijding, door de burger op te brengen via de waterschapsheffing.

Natuurbeheer

NIEUWS HERWAARDERING VAN EEN EXOOT

De muskusrat wordt gedemoniseerd

Gehaat, bejaagd, met honderdduizenden tegelijk verdronken. Maar terwijl de jacht op de muskusrat weer wordt geopend, vragen experts zich af: is het dier wel zo schadelijk?

Door René Didde

Het jachtseizoen op de muskusrat begint weer. Jaarlijks leggen vierhonderd rattenvangers meer dan 125 duizend dieren om, meest in de winterperiode. Dat doen ze in opdracht van de waterschappen. De muskusrat (*Ondatra zibethicus*) maakt holen of 'bouwen' in dijken, kaden en oevers langs watergangen. Om predatoren als vossen, bunzingen en roefvogels te slim af te zijn, graaft het knaagdier meerdere ingangen onder water. Tel daarbij nog enkele ventilatieschachten en de ondermijning van de veiligheid in de dijkrijke delta is evident.

Of niet? Wordt de vriendelijk ogende gras- en waterplantetende vegetariër gestigmatiseerd? 'De schade wordt ontzettend overdreven, want er is nog nooit een dijk doorgebroken', zegt Pauline de Jong van Faunabescherming Nederland. 'Erger nog is dat er geen bewijs is dat in gebieden waar veel muskusratten worden gevangen sprake is van meer beschadiging van de oevers.'

Ook de waterschappen beweren niet dat dijken en oevers tot slappe gatenkaas zijn geworden. 'Vitale infrastructuur als Schiphol of het Westland is absoluut niet in gevaar', zegt Dolf Moerkens van de Unie van Waterschappen. Toch meldt Moerkens dat de commotie rond een zwakke dijk in het Groningse Bellingwolde vorige winter deels is toe te schrijven aan de muskusrat. 'Na verlaging van de waterstand kwamen er tientallen hollen van muskusratten tevoorschijn.'

Ook rept hij van 'enkele gevallen per jaar' van boeren die met hun tractor wegzakken of koeien die hun poten breken in een door muskusratten geperforeerde oever. 'Dat was enkele jaren geleden regelmatig het geval in de Krimpenerwaard en de Lopikerwaard, die toen vergeven waren van de muskusratten.' De voorvallen zijn echter nooit goed gedocumenteerd, en om hoeveel weggezakte

tractors en koeien het gaat, kan Moerkens dan ook niet zeggen.

Alle redenen voor de Faunabescherming om te twifelen aan de beschuldigingen richting muskusrat. 'Hiervoor is geen bewijs. Koeien breken hun poten ook doordat ze uitglijden op een talud of in een slootkant tijdens het drinken.'

De waterschappen hebben echter een andere verklaring voor het uitblijven van rampen. 'Vooral in de veenweidegebieden van Zuid-Holland en Utrecht zijn de aantallen muskusratten sterk afgeno-

Tussen bestrijders en beschermers wordt een geweldig potje welles-nietes uitgevochten

men door effectieve bestrijding. In Noordwest-Overijssel en in Groningen vangen we nog veel muskusratten', zegt Moerkens.

Het is een geweldig potje welles-nietes. Bestrijders zeggen dat effectieve bestrijding tot nog toe schade voorkomt, tegenstanders als Faunabescherming noemen het doden daarentegen zinloos en de schade onbewezen. Ze bepleiten preventieve maatregelen in plaats van rattendoders. 'Grijp eens enkele jaren achtereen helemaal niet in, en kijk dan wat de schade is', adviseert Pauline de Jong.

Eigenlijk is vreemd dat de uit Noord-Amerika afkomstige exoot al bijna zeventig jaar wordt bestreden, zonder dat basale vragen zijn onderzocht. De muskusrat dook in 1946 voor het eerst op in Valkenswaard, nadat hij zich als 'exoot' vanuit het landgoed van een Tsjechische graaf over Europa verspreidde. Inmiddels worden er per regio tienduizenden

gedood, maar hoeveel blijven er over? Waar is de schade, en hoe ernstig is die? En zijn er preventieve maatregelen mogelijk?

Een driejarig onderzoek moet nu op die vragen een antwoord geven. Maandag wordt het startschot daartoe gegeven, op een symposium van waterschap Rivierenland in Tiel. In liefst 117 vakken van 5 bij 5 kilometer gaan onderzoekers aan het werk. 'Op zes plaatsen gaan we levende dieren vangen, kijken of het een mannetje of vrouwtje is en de leeftijd vaststellen. Na oormerken zetten we ze terug', zegt een van hen, Daan Bos van ecologisch adviesbureau Altenburg. Als de dieren later dood of levend wordt teruggevonden, kan men de omvang van de populatie ter plaatse vaststellen met statistische modellen zoals die waarmee visserijbiologen de vangstquota schatten.

Sommige plaatsen worden intensiever, andere minder intensief bejaagd, en weer elders worden alleen cruciale waterwerken beschermd om te zien wat er met de muskusrat gebeurt. Het is niet uitgesloten dat op sommige plaatsen na verloop van tijd helemaal niet wordt ingegrepen. Steeds wordt de eventuele schade en de coördinaten ervan opgenomen met gps-apparatuur.

Ook preventieve maatregelen worden bekeken, reden waarom Marianne Thieme van de Partij van de Dieren maandag spreekt op het symposium. Zij acht het de hoogste tijd voor zo'n proef, maar vindt de opzet nog in nevelen gehuld. Op sommige plaatsen zijn oevers al bekleed met kokosmatten, waarin de muskusrat tevergeefs zijn poten zet. Elders is steenslag tegen een oever gestort of een beschoeiing met stalen gaas of plastic folie.

Toch staat de rattendoder ook bij die oevers paraat om de dieren te bestrijden. Geen goede wetenschap, vindt Thieme desgevraagd. 'Ik mis proefvakken waarin alleen maar preventieve maatregelen worden getroffen en absoluut geen bestrijding plaatsvindt', zegt ze.

